



Deze posters zijn auteursrechtelijk beschermd en maken deel uit van een breder aanbod op gebied van het invoeren van

## **Sociaal Ontwerpend Leren als vakoverstijgend burgerschapsonderwijs.**

Wil je leren hoe deze posters in de praktijk worden ingezet?

Voor meer informatie en toestemming voor verder gebruik mail:

[tomoosterhuis@gmail.com](mailto:tomoosterhuis@gmail.com)



Het model voor Sociaal Ontwerpend Leren  
© Tom Oosterhuis 2007-2023 - Alle rechten voorbehouden  
Dit model is oorspronkelijk ontwikkeld in 2007 en  
doorlopend verfijnd tot de huidige versie (2023). Wil je  
weten hoe het zich verhoudt tot andere modellen zoals  
PDCA, Design thinking of de Reflectiekring van Korthagen?  
Neem gerust contact op.

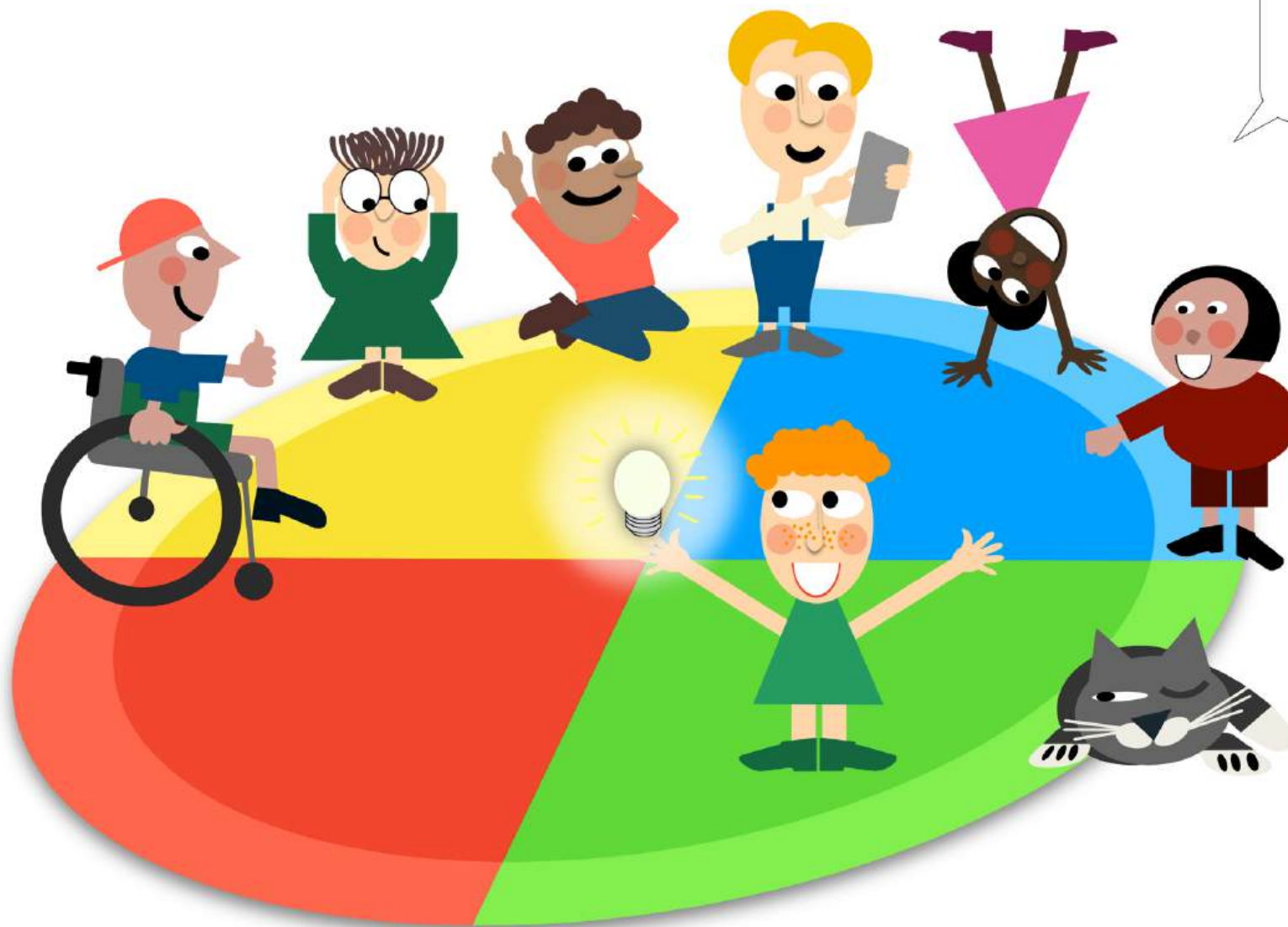
# SOCIAAL ONTWERPEND LEREN

Leren om samen iets voor elkaar te krijgen dat je graag wilt en dat de samenleving een beetje mooier maakt



# HALLO!

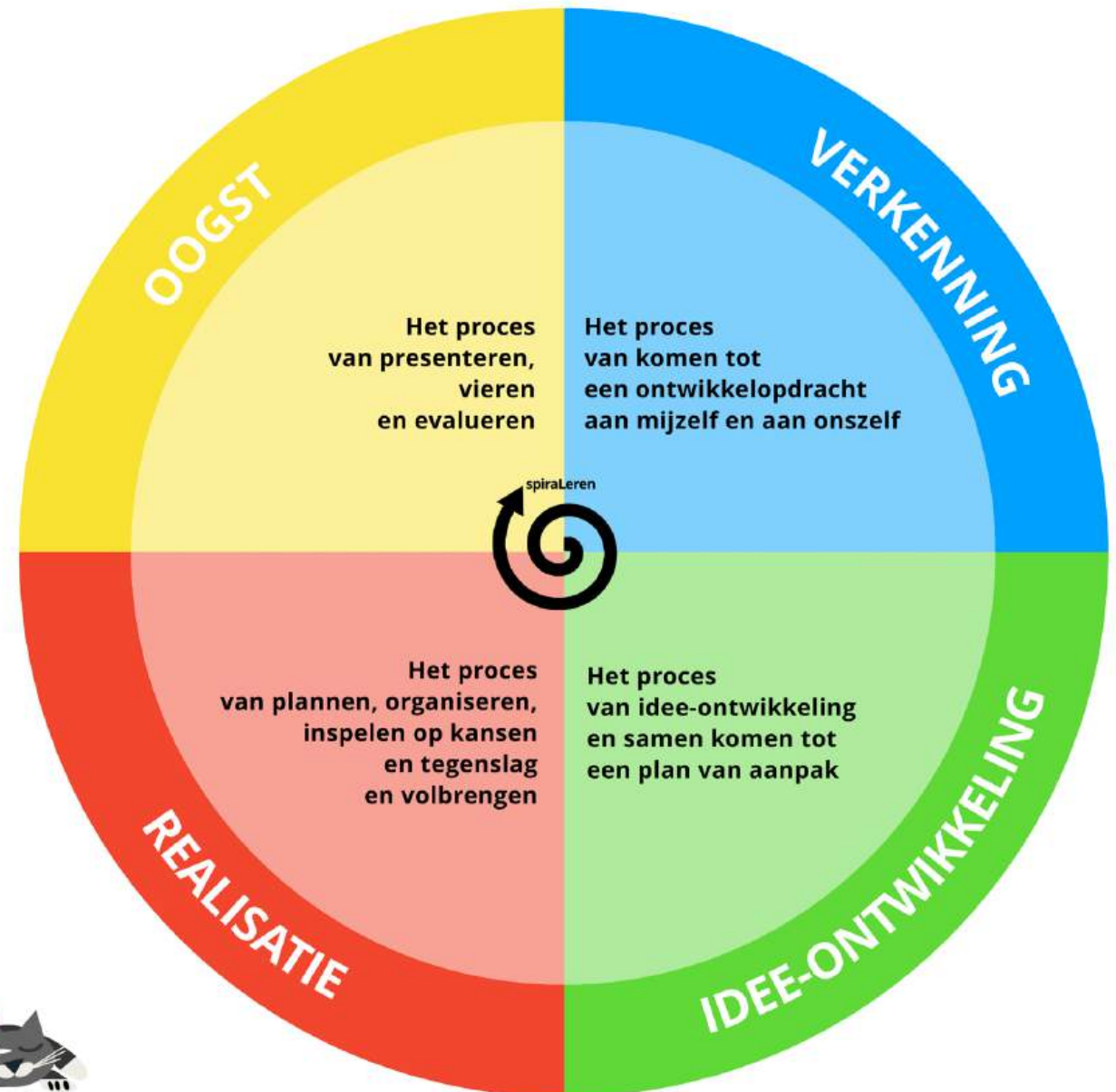
Mogen wij jou  
uitleggen wat  
SOL betekent?



# SOCIAAL ONTWERPEND LEREN (SOL)

de bedoeling

Sociaal Ontwerpend Leren is een manier van omgaan met elkaar. Wanneer je op die manier met elkaar omgaat, leer je steeds opnieuw om samen iets voor elkaar te krijgen dat je graag wilt en dat de samenleving een beetje mooier kleurt.



# DE 12 VERMOGENS VAN SOL

Om Sociaal Ontwerpend Leren te leren, ontwikkel je de 12 vermogens van SOL. Je kunt ermee oefenen binnen 'Sociaal Ontwerpend Leer-avonturen', 'open opdrachten' die in de loop van jaren toenemen in moeilijkheidsgraad. Ze kunnen plaatsvinden in alle domeinen van de samenleving. Leerlingen ontdekken hoe ze vanuit hun waarden en kwaliteiten kunnen bijdragen aan het welzijn van anderen en aan de samenleving als geheel.





ik kan  
**tot mezelf  
en tot elkaar komen**



Ik ben me bewust van wat ik voel.  
Ik kan kijken naar mijn gevoelens zonder meteen te handelen.  
Raak ik buiten mezelf, dan kan ik weer tot mezelf komen.  
Ik kan mezelf langere tijd op iets concentreren.

Ik kan voelen wat er speelt in een ander of in de groep als geheel.  
Ik laat me niet zomaar overnemen door de energie van de groep.  
Ik kan me afstemmen op de anderen en ik blijf mezelf.



ik kan  
**mijn en onze  
drive ontdekken**



- a. ik kan zorgen voor mijn behoefte aan veiligheid
  - b. ik kan omgaan met mijn temperament
  - c. ik kan mijn gevoel van welzijn bevorderen door een ritme van eten, bewegen en rust
- a. ik kan mijn biologische klok afstemmen op mijn sociale klok
  - b. ik kan me gedragen volgens de gewoonten van mijn cultuur  
(en dat doe ik niet zonder er open en kritisch over na te denken)
  - c. ik kan werken aan mijn vermogens in de meeste situaties
- a. ik leer mijn waarden en kwaliteiten steeds beter kennen
  - b. ik leer steeds beter hoe ik kan bijdragen vanuit wie ik ben als wereldburger



ik kan samen  
**verkennen en  
vragen stellen**



Ik gebruik bewust een methode om te verkennen.  
Ik kan onderzoeks-, ontwerp-, ondernem- en oogst- vragen stellen.  
Ik leer steeds beter omgaan met de Cirkel van kennis:  
**"Als we nog niet weten wat we niet weten,  
hoe komen we daar dan achter?"**

# VERKENNING

de 12 vermogens van SOL

## 4 ik kan inspiratie opdoen en inspiratiebron zijn

Op welke manieren kan je iets te weten komen?



Ik kan per ongeluk ideeën opdoen, omdat ik een open houding heb.



Ik kan ideeën opdoen door te netwerken. Zo vind ik iemand die ik raad kan vragen of bij wie ik les kan nemen. Ik kan ook voor anderen een bron zijn van kennis en ervaring: een inspiratiebron.



Ik kan samen met anderen informatie uit allerlei bronnen tot een bruikbaar geheel maken, tot een antwoord op onze vraag.

Ik kan ideeën opdoen op het internet in tekst, beeld, video of audio.



Ik kan ideeën opdoen door een experiment op te zetten en daarvan te leren.



Ik kan ideeën opdoen in boeken of in andere geschreven stukken.



## 5 ik kan samen out of the box-denken

Ik kan out of the box-denken: ik beheers een aantal creatief denktechnieken en ik kan daar bewust uit kiezen wanneer ik ze nodig heb. Ik kan out of the box denken samen met anderen.

Ik vind het juist makkelijk als iemand eerst met ideeën komt. Ik kan beter op iets doorborden wat er al is...

Samen out of the box, vind ik weer een hele uitdaging. Want je moet niet alleen losgaan, maar je ook open stellen voor ideeën van anderen, heel goed luisteren, erop doorborden en dus je oordeel uitstellen...

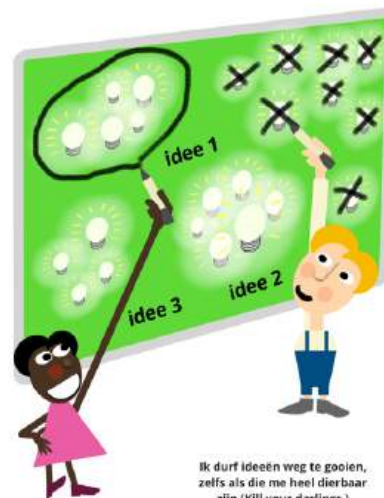
Zo denk ik out of the box. Dan laat ik me helemaal gaan. Gebruik ik al mijn verbeeldingskracht. Denk ik het onmogelijke mogelijk. Kwestie van kiezen hoe ik mijn hersenen gebruik.



Zo denk ik binnen mijn box. Dan denk ik alleen wat ik al weet, wat ik normaal vind, wat ik al kan, wat ik altijd doe, wat me mogelijk lijkt.

## 6 ik kan samen besluiten

Ik kan samen besluiten tot een aanpak (convergeren). Dat betekent:



Ik kan ideeën bundelen en uitwerken.

Ik durf ideeën weg te gooien, zelfs als die me heel dierbaar zijn (Kill your darlings.) of als die gewoon te veel van het goede zijn (Less is more.)



Ik kan met behulp van een deontwerp-eisen uit de ontwikkelopdracht samen met anderen tot een besluit komen.

# IDEE-ONTWIKKELING

de 12 vermogens van SOL





Ik kan

## samen plannen



Ik kan zoals een schaker  
meer zetten vooruit denken,  
voor ik iets ga doen.  
Ik kan goed schakken / rekenen.  
Hoeveel tijd kost iets?  
Hoeveel van wat hebben we nodig?

Ik kan me voorstellen, wat er allemaal  
gaat gebeuren, als we onze plannen in  
de praktijk gaan brengen. Wat tukt er  
waarachtiglijk makkelijk, wat kan er  
tegenvallen?  
Ik heb veel bereidingskracht en  
inlevingsvermogen.



Ik kan

## samen organiseren

Ik sta open voor al het werk dat moet worden gedaan.  
Ik kan samen met de anderen organisatietaken vervullen:  
- taken bundelen tot pakketjes  
- takenpakketjes koppelen aan een rol  
- de juiste persoon vinden voor een rol  
- de middelen regelen zodat iedereen aan het werk kan  
Ik kan steeds beter vanuit mijn drive beoordelen  
of een takenpakket bij mij past.

Mijn taak is  
coördineren dat iedereen  
een takenpakket krijgt dat  
bij hem past. En dat al het  
werk wordt verdeeld.

Ik ben de  
helikopterpioot,  
ik hou de planning  
in de gaten.

Dit daagt me niet zo uit.  
Maar het moet wel gebeuren.

Ik help je wel.

Dit lijkt me typisch  
iets voor jou...

Jij bent altijd zo precies  
en dit is een precies werkje.

Oh? Ik zou het niet weten...  
Nog nooit zoiets gedaan...  
Waarom denk je dat?

Oh, nou dan wil  
ik het wel 'ns proberen...  
bedankt voor het aanbod!

Dit is echt  
een pakket voor mij.  
Lekker inside the box.

Wij combineren  
onze taken...



Ik kan

## samen volbrengen

Ik kan inspelen op kansen en omgaan met tegenslag. En ik kan iets volbrengen.  
Ik kan me laten ondersteunen door de anderen en ik kan anderen ondersteunen  
om iets samen over de finish te brengen.



# REALISATIE

de 12 vermogens van SOL

10

## Ik kan presenteren communiceren

Ik kan gevoelens en gedachtes uiten voor mezelf, zodat ik mezelf begrijp.  
Ik kan mijn gevoelens en gedachtes uiten naar een ander of voor een publiek.  
Ik gebruik daarbij meerdere talen die mijn voorkeur hebben.  
Ik ben geoefend in geschreven en gesproken taal en in rekenen.  
Ik kan voor elke taal de volgende onderdelen benoemen: zeggingskracht, stijlfiguren, woordenschat, grammatica, basisvaardigheden.  
Ik kan een portfolio maken met bewijzen van mijn eigen ontwikkeling.



11

## Ik kan samen vieren



Ik kan genieten van onze wordingsgeschiedenis.  
Ik kan genieten van onze resultaten.  
Ik kan rouwen over wat er niet lukte en over wat pijn deed.  
Ik ben open voor de verhalen van de anderen.  
Ik kan genot en verdriet delen met een ritueel en me dankbaar voelen voor alle ervaringen.



12

## Ik kan samen evalueren

Ik weet dat er verschillende vormen van feedback bestaan: feedback op het resultaat, op het proces en feedback op iemands kernkwaliteiten. Ik kan goede feedbackvragen formuleren.

Ik kan van tijd tot tijd in een denkbeeldige helikopter stappen en even boven onszelf gaan hangen en me samen met de anderen afvragen hoe het gaat met ons Sociaal Ontwepende Leerproces.

Waar zijn we nu in het SOL-proces? Welke bril zetten we op?

Ik heb de rol van helikopterpiloot, ik bewaak het proces.

Wie gaan we feedback vragen? Wie brengen we op de hoogte van onze vorderingen en van het resultaat? Hoe goed is ons resultaat? Wat kunnen we leren van het proces ernaastoe?

Hoe voelen we ons? Waar hebben we behoefte aan? Werken we nog steeds aan ons doel, aan onze successcriteria? Of is ons doel veranderd? Moeten we onze ontwikkelopdracht anders formuleren?

Hoe gaat het met de planning? Zijn onze ideeën in de praktijk goed genoeg? Of moeten we terug naar groen? Als het tegenzit, hoe gaan we daar mee om? Als er zich een kans voordoet, wat dan?

Op welke manieren kunnen we aan ideeën komen? Hebben we genoeg ideeën om uit te kunnen kiezen? Welke ideeën zullen we uitwerken? Tot welke aanpak besluten we?



# OOGST

de 12 vermogens van SOL